

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Tdo/11/2021
Identifikačné číslo spisu: 6618010608
Dátum vydania rozhodnutia: 08.12.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Patrik Príbelský
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:6618010608.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Patrika Príbelského, PhD. a sudcov JUDr. Martina Bargela a JUDr. Petra Paludu na neverejnom zasadnutí s verejným vyhlásením konanom dňa 8. decembra 2021 v Bratislave v trestnej veci obvineného Y. I. pre zločin útoku na verejného činiteľa podľa § 323 ods. 1 písm. a), ods. 2 písm. a) Trestného zákona a iné prejednal dovolanie obvineného Y. I. podané proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 4To/113/2019, zo 14. novembra 2019 a takto

rozhodol:

I. Podľa § 386 ods. 1 Trestného poriadku z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku rozsudkom Okresného súdu Lučenec, sp. zn. 2T/157/2018, z 11. júna 2019 a uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 4To/113/2019, zo 14. novembra 2019

bol porušený zákon

v ustanovení § 168 ods. 1, § 176 ods. 2, § 272 ods. 2, ods. 3, § 274 ods. 1 a § 319 Trestného poriadku v neprospech obvineného Y. I..

II. Podľa § 386 ods. 2 Trestného poriadku uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 4To/113/2019, zo 14. novembra 2019 zrušuje.

Zrušujú sa aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutie obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

III. Podľa § 388 ods. 1 Trestného poriadku Krajskému súdu v Banskej Bystrici prikazuje, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

IV. Podľa § 380 ods. 2 Trestného poriadku obvineného Y. I., nar. XX. L. XXXX v N., naposledy trvale bytom v N., C. V. XXXX/X, t. č. vo výkone trestu odňatia slobody v ÚVTOS Banská Bystrica - Kráľová neberie do väzby.

Odôvodnenie

Okresný súd Lučenec rozsudkom, sp. zn. 2T/157/2018, z 11. júna 2019 v spojení s uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 4To/113/2019, zo 14. novembra 2019 uznal (aj) obvineného Y. I. za vinného zo spáchania zločinu útoku na verejného činiteľa podľa § 323 ods. 1 písm. a), ods. 2 písm. a) Trestného zákona v súbehu s prečinom útoku na verejného činiteľa podľa § 324 ods. 1 písm. a) Trestného zákona, ktorého sa dopustil na tom skutkovom základe, že

dňa 12. októbra 2018 v čase okolo 10.10 hod. na križovatke ulíc J. V. a K. V. v N. hliadka PMJ v zložení ppráp. Bc. R. V. a ppráp. Y. L. spozorovala osoby pri veľkoobjemovom kontajneri, z ktorého obžalovaná E. V. vyhadzovala odpad a obžalovaný Y. I. stál pri kontajneri a ukladal ho na trávnatú plochu a preto odstavili služobné motorové vozidlo pri kontajneri a vyzvali ich, aby prestali s protiprávnym konaním, pričom obžalovaný Y. I. začal nadávať hliadke PMJ, že sú „Výjebaní kokoti, skurvení PMJ-čkari a že ich môže jebať a že si bude robiť čo chce a takí buzeranti mu nebudú hovoriť čo môže a čo nemôže!“, následne ho ppráp. R. V. vyzval k preukázaniu totožnosti, avšak obžalovaný Y. I. svoju totožnosť odmietol preukázať a pohl sa od služobného motorového vozidla preč, pričom bol vyzvaný, aby sa vrátil k vozidlu a taktiež aby sa preukázal, pričom výzvu nerešpektoval a ďalej im nadával slovami: „Ja vás môžem jebať, nikde nejdem a nič vám nebudem ukazovať, vy skurvení buzeranti!“, obžalovaný Y. I. bol opätovne vyzvaný k vráteniu sa k vozidlu a preukázaniu totožnosti, pričom mu bola uvedená aj výzva, že proti nemu budú použité donucovacie prostriedky, avšak obžalovaný Y. I. naďalej výzvu nerešpektoval a vyhrážal sa hliadke, že na druhý deň nebudú policajti, že sa o to postará a keď budú vonku, tak uvidia, čo s nimi urobí a preto členovia hliadky zo služobného motorového vozidla vystúpili a ppráp. Bc. R. V. chytil obžalovaného Y. I. za pravú ruku a ppráp. Y. L. sa ho snažil chytiť za ľavú ruku, avšak obžalovaný Y. I. sa vytrhol a preto ho ppráp. Y. L. chcel chytiť zozadu a stiahnuť na zem, avšak obžalovaný Y. I. sa prehol dopredu a kopol pravdepodobne svojou pravou nohou dozadu, pričom zasiahol ppráp. Y. L. do pravého kolena, na čo sa ppráp. Y. L. obžalovaného Y. I. podarilo stiahnuť na zem, a keď mu zakladali putá, tak k ppráp. Y. L. odzadu pristúpila obžalovaná E. V. a chytila ho za uniformu, pričom do neho strkala a snažila sa ho z obžalovaného Y. I. odtiahnuť a keď sa hliadke podarilo založiť putá obžalovanému Y. I., tak ppráp. Y. L. ako vstával a obžalovaná E. V. bola za ním, tak do nej strčil a táto spadla na chrbát na zem a súčasne ho kopla do pravého stehna, následne hliadka naložila obžalovaného Y. I. do služobného motorového vozidla, pričom ho eskortovali na OO PZ Lučenec a taktiež na ošetrovanie do NsP Lučenec a následne späť na OO PZ Lučenec, pričom počas cesty sa obžalovaný členom hliadky vyhrážal, že na druhý deň nebudú policajti, že ich zabije aj s rodinami, nakoľko ich pozná a tiež ppráp. Y. L. povedal, že zdochne aj s jeho ženou a s dieťaťom, čo zopakoval niekoľkokrát, pričom obžalovaný Y. I. kopnutím ppráp. Y. L. spôsobil pomliaždenie a podvrtnutie pravého kolena ťažšieho stupňa s natiiahnutím vonkajšieho postranného väzu a plastiky predného skríženého väzu pravého kolena s dobou liečby a práceneschopnosťou v trvaní 20 dní.

Za spáchanie tohto trestného činu bol (aj) menovanému podľa § 323 ods. 2 Trestného zákona s poukazom na § 37 písm. h), písm. m) Trestného zákona a s použitím § 38 ods. 2, ods. 4, ods. 8, § 41 ods. 1 Trestného zákona uložený úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 4 (štyri) roky a 8 (osem) mesiacov. Podľa § 48 ods. 2 písm. b) Trestného zákona súd obvineného na výkon trestu zaradil do ústavu na výkon trestu odňatia slobody so stredným stupňom strázenia.

Krajský súd v Banskej Bystrici ako súd odvolací na podklade odvolania podaného (aj) obvineným rozhodol uznesením, sp. zn. 4To/113/2019, zo 14. novembra 2019 tak, že odvolanie obvineného postupom podľa § 319 Trestného poriadku zamietol.

Proti uzneseniu krajského súdu podal obvinený prostredníctvom obhajcu dovolanie, a to uplatniac dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (zásadným spôsobom bolo porušené právo obvineného na obhajobu) ako aj písm. i) Trestného poriadku (rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť).

Dovolaciu argumentáciu obvineného možno zhrnúť v podstate nasledovne:

„Uznesením odvolacieho súdu došlo k porušeniu zákona, pretože po dôslednom preskúmaní veci mal odvolací súd podľa § 321 ods. 1 písm. a), písm. c) Trestného poriadku napadnutý rozsudok okresného súdu zrušiť a v zmysle § 322 ods. 1 Trestného poriadku vec vrátiť súdu prvého stupňa, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol. Pozornosti odvolacieho súdu a predtým aj súdu okresného unikli dôležité skutočnosti, na ktoré som poukazoval už vo svojom odvolaní. Jednoznačne tvrdím, že došlo k porušeniu zákona v môj neprospech chybným rozhodnutím tak odvolacieho súdu ako aj okresného súdu. S určitosťou tvrdím, že sa jednalo u príslušníkov polície o nezvládnutý zákrok, ktorým prekročili svoje právomoci. Nedal som im ani ja, ani moja družka žiadny dôvod, pre ktorý by mali zasahovať voči nám. Neboli sme agresívni a nič protiprávne sme nerobili. Trvám na tom, že to bola ‚prezentácia moci‘ z ich strany a my sme sa nemali ako brániť. Všetko to bola ‚pomsta‘ z ich strany za nášho syna, ktorý bol odsúdený za útok na verejného činiteľa a dostal podmienený trest. K miestnej znalosti príslušníkov polície patrí aj znalosť osôb, ktoré bývajú v rómskej osade v našom meste a ja som sa snažil s príslušníkmi polície vždy dobre vychádzať a dokonca som im pomáhal pri problémoch s našimi spoluobčanmi. Je pravdou, že som bol v minulosti trestaný, ale nikdy nie z dôvodu protiprávneho konania voči príslušníkom polície. Bezdôvodne ma v tomto prípade napadli, pričom súd nebral do úvahy výpoveď svedka C. Y., ktorý svojou svedeckou výpoveďou nepotvrdil tvrdenia príslušníkov PMJ. Súden len zobral do úvahy výpovede príslušníkov PMJ, ktoré vyhodnotil ako dôveryhodné. To, že som kričal nepopieram, ale to patrí k vybaveniu mojej osoby a za tie roky, ktoré žijem v N., túto skutočnosť príslušníci polície o mne vedia“.

„Trvám taktiež na tom, že znalecký posudok, ktorý vypracoval MUDr. Baran nie je objektívny vzhľadom na skutočnosť, ktorú som sa dozvedel až po jeho vypracovaní, že sa znalec osobne pozná s poškodeným už z minulosti, keďže bol jeho pacientom. Závery posudku nemôžu byť nezaujaté a hodnoverné. Žiadal som vypracovať kontrolný znalecký posudok znalcom, ktorý by bol nezaujatý, avšak súd neakceptoval môj návrh“.

„Celé konanie príslušníkov PMJ bolo voči mojej osobe vykonštruované v snahe dokázať mojej rodine, kto má v rukách moc“. Je minimálne zaujímavé, že z priestorov OO PZ neexistuje kamerový záznam, ktorý by potvrdzoval moje slová o mojom napadnutí v čase, keď som bol do týchto priestorov predvedený. Žiadal som o ich zabezpečenie a záznam z kamery neexistuje, pretože nebol vhodný pre použitie pred súdom, lebo by bol vyhodnotený v môj prospech“.

„Ako dôvod dovolania preto uplatňujem dôvod uvedený v ustanovení § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku - zásadným spôsobom bolo porušené moje právo na obhajobu, písm. i) Trestného poriadku - založenie rozhodnutia na nesprávnom posúdení zisteného skutku v rozhodnutí Okresného súdu Lučenec, ktorého pochybenie nebolo napravené v konaní o riadnom opravnom prostriedku pred Krajským súdom v Banskej Bystrici“.

„Poukazujem na skutočnosť, že moje právo na obhajobu bolo zásadným spôsobom porušené, nakoľko súdy nevykonali dôkazy, ktoré som navrhoval a taktiež sa nevysporiadali s mojou argumentáciou, ktorá svedčila v môj prospech, avšak táto skutočnosť bola pre súd nepodstatná. Nebol taktiež vykonaný vyšetrovací pokus, na základe ktorého by bolo možné zistiť, že nie je možné, aby sa skutok stal tak, ako bol popísaný v obžalobe. Som toho názoru, že odvolací súd sa nedostatočne zaoberal vykonaným dokazovaním a len si osvojil argumentáciu súdu prvého stupňa. Porušenie vidím aj v neakceptácii námietky objektívnosti vypracovaného znaleckého posudku znalcom z odboru zdravotníctvo a farmácia - odbor traumatológia. Nie je možné, aby znalecký posudok vypracoval znalec, ktorého poškodený je jeho pacientom. V takomto prípade nie je možné vylúčiť zaujatosť znalca“.

„Ďalej poukazujem na skutočnosť, že v mojom prípade nebola správne kvalifikovaná skutková podstata trestného činu, a teda je rozhodnutie založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku, Ja sa cítim poškodený, avšak moje argumenty nikde neboli akceptované“.

„Na základe vyššie uvedených skutočností navrhujem, aby dovolací súd podľa § 386 ods. 1 Trestného poriadku vyslovil rozsudkom, že uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 4To/113/2019, zo 14. novembra 2019 bol porušený zákon v ustanovení § 119 Trestného poriadku, podľa § 386 ods. 2 Trestného poriadku zrušil napadnuté uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 4To/113/2019, zo 14. novembra 2019 a rozsudok Okresného súdu Lučenec, sp. zn. 2T/157/2018, z 11. júna 2019 vo výroku o vine a vo výroku o treste a podľa § 388 ods. 1 Trestného poriadku prikázal Okresnému súdu Lučenec, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol“.

K dovolaniu obvineného sa využívajúc svoje právo podľa § 376 Trestného poriadku vyjadril prokurátor Okresnej prokuratúry Lučenec (č. l. 330 a nasl. spisu), pričom

po rekapitulácii dovolacích námietok obvineného nad ich rámec argumentoval v zásade tak, že:

„K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku uvádzam, že nedošlo k porušeniu práva obvineného na obhajobu. Obvinený Y. I. v konaní pred súdom využil svoje právo a vo veci odmietol vypovedať, a to aj napriek tomu, že bol podľa § 34 a § 257 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku poučený a tomuto poučeniu porozumel. Obvinený bol zastúpený obhajkyňou JUDr. Soňou Petrusovou a prostredníctvom nej mohol navrhovať návrhy na dokazovanie, pričom obhajkyňa pokiaľ ide o doplnenie dokazovania navrhla vypočuť svedka C. Y., k čomu aj došlo, a to na hlavnom pojednávaní dňa 14. mája 2019. Ďalej navrhla vypracovanie kontrolného znaleckého posudku, čo však súd zamietol. V tomto prípade sa s postupom okresného súdu stotožňujem, nakoľko spisový materiál obsahoval dostatok dôkazov svedčiacich o zdravotnom stave a o zraneniach, ktoré utrpel poškodený Y. L.. Nemôžem sa stotožniť s námietkami zaujatosti obvineného vo vzťahu k osobe znalca. Znalec z odboru chirurgia - traumatológia bol pribratý na základe uznesenia vyšetrovateľa PZ podľa § 142 ods. 1 Trestného poriadku a proti tomuto uzneseniu je prípustný opravný prostriedok, ktorý však obvinený Y. I. neuplatnil. Obvinený namieta nevykonanie ním navrhovaného vyšetrovacieho pokusu. S ohľadom na povahu spáchaného trestného činu ako aj na spôsob jeho vykonania mám za to, že vykonanie vyšetrovacieho pokusu by v tomto prípade nebolo účelné“.

„Čo sa týka dovolacieho dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, tak podotýkam, že dovolací súd nemôže skúmať a ani meniť správnosť a úplnosť zisteného skutku. Poškodení vo svojich výpovediach podrobne opísali spáchanie skutku, svedok C. Y. uviedol, že počas celej doby sa policajti k odsúdenému správali slušne i napriek tomu, že obvinený na nich stále kričal. Svedkovia Ing. E. U., Y. V. a Bc. K. G. popísali správanie sa obvineného pri ošetrení v NsP Lučenec, kde obvinený celý čas bezdôvodne vykrikoval. Poukazujem na závery znaleckého posudku vypracovaného znalcom z odboru chirurgia - traumatológia, z ktorého je zrejмый mechanizmus vzniku zranení poškodeného Y. L.. Mám za to, že obvinený Y. I. svojim konaním naplnil znaky skutkovej podstaty zločinu útoku na verejného činiteľa podľa § 323 ods. 1 písm. a), ods. 2 písm. a) Trestného zákona a za svoje konanie bol právoplatne odsúdený“.

Po stručnej teoreticko - právnej charakteristike obvineným uplatneného mimoriadneho opravného prostriedku - dovolania prokurátor uzatvoril, že dovolanie obvineného Y. I. navrhuje odmietnuť podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku ako nedôvodné, nakoľko dovolacie dôvody uvádzané obvineným nie sú dané.

+ + +

Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 377 Trestného poriadku) pred vydaním rozhodnutia o dovolaní skúmal procesné podmienky pre jeho podanie a zistil, že dovolanie je prípustné [§ 368 ods. 1, ods. 2 písm. h) Trestného poriadku], bolo podané oprávnenou osobou prostredníctvom zvoleného obhajcu [§ 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku, § 373 ods. 1 Trestného poriadku], v zákonom stanovenej lehote (§ 370 ods. 1 Trestného poriadku) a na zákonom určenom mieste (§ 370 ods. 3 Trestného poriadku) a obdobne tak spĺňa obsahové náležitosti uvedené v § 374 Trestného poriadku.

Po vykonaní tejto prvotnej formálnej prieskumnej povinnosti vo vyššie naznačených intenciách dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie obvineného je dôvodné, a síce na podklade nasledovných právnych úvah:

+ + +

Najvyšší súd poznamenáva, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý nie je určený na nápravu akýchkoľvek pochybení súdov, ale len tých najzávažnejších, mimoriadnych, procesných a hmotnoprávných chýb. Dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktorým bola vec právoplatne skončená, preto predstavuje výnimočný prielom do inštitútu právoplatnosti, ktorá je dôležitou zárukou stability právnych vzťahov a právnej istoty. Možnosti podania dovolania, vrátane dovolacích dôvodov, sú z tohto dôvodu striktne obmedzené, aby sa širokým uplatnením tohto mimoriadneho opravného prostriedku

nezakladala ďalšia riadna opravná inštancia. Dovolací súd preto nie je povolaný na revíziu napadnutého rozhodnutia z vlastnej iniciatívy.

Z ustanovenia § 385 ods. 1 Trestného poriadku vyplýva, že je viazaný dôvodmi dovolania, ktoré sú v ňom uvedené. Viazanosť dovolacieho súdu dôvodmi dovolania sa týka vymedzenia chýb napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo (§ 374 ods. 1 Trestného poriadku) a nie právnych dôvodov dovolania uvedených v ňom v súlade s § 374 ods. 2 Trestného poriadku z hľadiska ich hodnotenia podľa § 371 Trestného poriadku. Podstatné sú teda vecné argumenty uplatnené dovolateľom a nie ich subsumpcia (podradenie) pod konkrétne ustanovenia § 371 Trestného poriadku (R 120/2012).

+ + +

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

Jednou zo základných zásad trestného konania je aj zásada práva na obhajobu, vyjadrená v ustanovení § 2 ods. 9 Trestného poriadku. Právo na obhajobu je zakotvené v čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, v čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a tiež v čl. 6 ods. 3 písm. b), c), d, Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Právo na obhajobu patrí k základným atribútom spravodlivého procesu, keďže zabezpečuje aj rovnosť zbraní medzi obvineným na jednej strane a prokurátorom na druhej strane. Zmyslom tohto práva je zaručiť ochranu zákonných záujmov a práv osoby, proti ktorej sa konanie vedie, pretože bezchybné rešpektovanie práva na obhajobu je dôležitým predpokladom vydania zákonného a spravodlivého rozhodnutia.

Zásada „práva na obhajobu“ vyjadruje požiadavku, aby v trestnom procese bola zaručená ochrana práv a záujmov osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, a je teda nevyhnutým prostriedkom úspešného výkonu súdnictva smerom k ochrane základných práv a slobôd. Jej legislatívne vyjadrenie a reálne zabezpečenie svedčí v podstate nielen o stupni demokracie v trestnom procese daného štátu, ale vo svojej podstate jej realizácia v čo najširšom meradle je nielen v záujme osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, ale v záujme celej spoločnosti, pretože toto právo neplynie len z ochrany práv jednotlivca, ale aj zo záujmu štátu na zistenie pravdy. Podľa názoru dovolacieho súdu právo na obhajobu sa zaručuje ako základné právo fyzickej osoby, ktoré podlieha všetkým pravidlám, ktoré sa uznávajú pri ochrane základných práv a slobôd, a možno ho vnímať aj ako prostriedok nastoľujúci spravodlivú rovnováhu medzi verejnými záujmami, ktoré sú predmetom ústavnej ochrany.

Zásada „práva na obhajobu“ obsahuje tri relatívne samostatné práva obvineného:

- právo obhajovať sa osobne, alebo
- právo obhajovať sa za pomoci obhajcu podľa vlastného výberu, alebo
- právo na bezplatnú pomoc obhajcu, ak obvinený nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu a vyžadujú to záujmy spravodlivosti.

Konštantná judikatúra právo na obhajobu v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku chápe ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva. Platný Trestný poriadok obsahuje celý rad ustanovení, ktoré upravujú jednotlivé čiastkové práva obvineného, charakteristické pre príslušné štádium trestného konania. Prípadné porušenie len niektorého z nich, pokiaľ sa to zásadným spôsobom neprejaví na postavení obvineného v trestnom konaní, samo o sebe nezakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Zo znenia tohto ustanovenia totiž jednoznačne vyplýva, že len porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom je spôsobilé naplniť uvedený dovolací dôvod.

Povedané inými slovami, musí ísť o porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom, ktoré by bolo dôvodom na konštatáciu porušenia práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Európskeho

dohovoru o ochrane ľudských práv. Také porušenie musí mať, vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, podstatný vplyv na výsledok konania, teda na rozhodnutie vo veci samej. Základy procesnej úpravy práva na obhajobu sú uvedené v § 34 a nasl. Trestného poriadku - pokiaľ ide o obvineného, resp. v § 44 a nasl. Trestného poriadku, pokiaľ ide o obhajcu.

Najvyšší súd dodáva, že je potrebné prísne dbať na nutnosť povinného odlišenia medzi dôvodmi dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c), resp. písm. g) Trestného poriadku. Dovolací dôvod upravený pod § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je naplnený v prípade, ak je konštatované porušenie práva na obhajobu vo všeobecnej, resp. širšej rovine (napríklad obvinenému nebolo umožnené, aby si zvolil obhajcu alebo nemal obhajcu v prípade povinnej obhajoby). Dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku je naopak splnený vtedy, ak dovolacím súdom zistený nesúlad so zákonom pri získaní alebo vykonaní konkrétneho dôkazu, na ktorom je rozhodnutie založené, je zároveň porušením práva na obhajobu (napríklad obhajca, ktorý mal byť upovedomený o úkonoch v predsúdnom konaní, nebol upovedomený o výsluchu svedka, alebo ak obvinenému nebolo umožnené, aby sa vyjadril k dôkazu na hlavnom pojednávaní a i.).

Najvyšší súd obdobne tak považuje za potrebné zdôrazniť, že zásadné porušenie práva na obhajobu je potrebné vykladať v súvislosti s dôvodom dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku v časti vety za bodkočiarkou. O porušenie práva na obhajobu nejde, ak súd nevyhovел dôkazným návrhom obhajoby, pretože už považoval skutkový stav za dostatočne zistený.

Zároveň treba dodať, že naplnenie dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je možné konštatovať v takom prípade, ak by sa súdy návrhom na vykonanie dôkazu vôbec nezaoberali, resp. by takémuto návrhu nevyhoveli aspoň stručného odôvodnenia takéhoto postupu. Takáto procesná situácia môže nastať tak v konaní pred súdom prvého stupňa, ktorý by jednak formálnym rozhodnutím - uznesením podľa § 272 ods. 3 Trestného poriadku, ktoré je potrebné procesne zachytiť protokoláciou do zápisnice o hlavnom pojednávaní a v odôvodnení rozhodnutia vo veci samej opomenul vysporiadať sa s otázkou, prečo návrhom na doplnenie dokazovania nevyhovел. Táto prezumpcia primerane platí aj pre konanie pred odvolacím súdom, ktorý by s poukazom na zásadu, že konanie pred súdom prvého a druhého stupňa tvoria jeden celok, toto pochybenie nezhojil v odôvodnení rozhodnutia o odvolaní obvineného.

Inými slovami povedané, naplnenie dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nemožno odvodiť od skutočnosti, že skôr vo veci konajúce a rozhodujúce súdy nižších inštancií nepovažovali návrhy na vykonanie dokazovania, resp. jeho doplnenie prednesené obvineným za významné pre konečné rozhodnutie vo veci samej, ak súčasne zo strany súdu bolo obvinenému také stanovisko súdu dostatočným spôsobom „signalizované“, resp. zreteľne (aj keď len stručne) odôvodnené. Dovolací súd totiž nemôže skúmať hodnotenie dôkazov ako ani správnosť úvah súdov nižších stupňov vo vzťahu k „dostatočnosti“ dôkazného podkladu pre nimi vnímané zistenie skutkového stavu v miere spoľahlivej a obsahovo spôsobilej pre rozhodnutie vo veci samej. Dovolací súd rovnako nemôže - výnimku predstavuje taká procesná situácia, ak je dovolateľom minister spravodlivosti s poukazom na § 371 ods. 3 Trestného poriadku - skúmať a meniť ani správnosť a úplnosť skutku zisteného práve na podklade už skôr vykonaného hodnotenia dôkazov, ktoré sa realizuje konaní pred súdmi nižšej inštancie.

Ak platí už vyššie formulovaný záver, že právo na obhajobu (ktoré je prvkom spravodlivého, tzn. fair procesu) v sebe obligatórne poníma aj vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu (§ 34 ods. 4 Trestného poriadku), obdobne tak sa nemožno účinne domáhať naplnenia dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku v takom prípade, ak súdom ustálený obsah a rozsah vlastnej úvahy o voľbe použitých dôkazných prostriedkov a hodnotenia z nich získaných výsledkov (tzn. hodnotenia dôkazov) na podklade § 2 ods. 10, resp. ods. 12 Trestného poriadku „nevyhovuje“ predstavám dovolateľa. Ak záver orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu vykonaný v zmysle § 2 ods. 12 Trestného poriadku o tom, že určitú skutkovú okolnosť považuje za dokázanú a že ju nebude overovať ďalšími dôkazmi zakladal opodstatnenosť dôvodu dovolania podľa §

371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, takýto výklad by odporoval viazanosti dovolacieho súdu zisteným skutkom podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku - dovolacieho dôvodu vyjadrujúceho zásadu, že účelom dovolacieho konania je spravidla posudzovanie otázok právnych a nie skutkových (správnosti a úplnosti zistenia skutkového stavu).

Najvyšší súd preto sumarizuje:

Arbitrárne nevykonanie pre spravodlivé rozhodnutie známeho a dôležitého, dôkazu súdom nemôže byť bez ďalšieho dôvodom dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, ak zároveň nejde o dôkaz významný a vina obvineného je spoľahlivo preukazovaná dostatočným počtom iných vykonaných dôkazov .

K tomu je však tiež potrebné uviesť, že nakoľko dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku explicitne požaduje, aby bolo právo na obhajobu porušené zásadným spôsobom, nemožno takéto zásadné porušenie badať „len“ v prípadnom porušení všeobecného práva obvineného zvoliť si obhajcu a radiť sa s ním počas úkonov vykonávaných tak orgánmi činnými v trestnom konaní ako aj súdom. Vymedziť materiálnu podstatu dotknutého dôvodu dovolania takýmto neprípustným zjednodušením by bolo neprímerane reštriktívne a závažne obmedzujúce právo obvineného na vecný prieskum právoplatného súdneho rozhodnutia prostredníctvom príslušného mimoriadneho opravného prostriedku - dovolania.

Ak uplatnenie práva na obhajobu spočíva aj v navrhovaní dôkazov, zrkadlovo k označenému právu pristupuje aj povinnosť orgánov činných v trestnom konaní a súdu zaoberať sa každým dôkazným návrhom a najneskôr pred meritórnym rozhodnutím tomuto návrhu buď vyhovieť, alebo ho odmietnuť (§ 272 ods. 3 Trestného poriadku), prípadne rozhodnúť o tom, že sa ďalšie dôkazy vykonávať nebudú (§ 274 ods. 1 Trestného poriadku - prímerane viď R 116/2014).

Posúdenie dôležitosti (významu) konkrétneho dôkazu totiž nie je možné bez komplexného vyhodnotenia dôkazného stavu na podklade rozsahu a kvality procesu dokazovania vykonaného súdmi v pôvodnom konaní, ktorého výsledkom je nimi zistený skutkový stav, v konečnom dôsledku odzrkadlený v tzv. skutkovej vete výroku o vine obvineného. Záver o dôležitosti (významu) takého dôkazu preto logicky nie je možný bez primárneho posúdenia otázky náležite zisteného skutkového stavu v zmysle § 2 odsek 10 Trestného poriadku, ktorý je zase výsledkom procesu hodnotenia dôkazov podľa kritérií upravených v § 2 odsek 12 Trestného poriadku, z ktorého obsahu je navyše nepochybné, že žiadny dôkaz v trestnom konaní nemožno posudzovať izolovane od iných, v danej veci zabezpečených, resp. vykonaných dôkazov.

Najvyššiemu súdu zostáva poukázať na judikatúrou formulovaný záver, v zmysle ktorého je potrebné, aby súd prvého stupňa na hlavnom pojednávaní v prípade, ak návrhu na vykonanie, resp. doplnenie dokazovania nemieni vyhovieť, je potrebné, aby toto rozhodnutie formálne zachytil do zápisnice o hlavnom pojednávaní. Z hľadiska zachovania práv obhajoby (čomu zodpovedá napokon aj dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku) je kľúčovým zistenie, či sa súd prvého stupňa, resp. odvolací súd v odôvodneniach svojich rozhodnutí s takýmto návrhom, resp. dôkaznou situáciou vo vzťahu k návrhu dotknutej okolnosti čitateľným a zreteľným spôsobom vysporiadali. Nie je pritom podstatné, či je toto „vysporiadanie sa“ formulované explicitne prostredníctvom uvedenia súdu vlastných úvah v rozsahu primeranom návrhu obvineného na vykonanie, resp. doplnenie dokazovania, alebo či k nemu došlo konkrétnym odkazom na odôvodnenie rozsudku súdu prvého stupňa napadnutého odvolaním, resp. jeho prípadným doplnením.

Rozmienené na drobné možno vyššie vyjadrené zhrnúť tak, že naplnenie dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je možné konštatovať za existencie nasledovných podmienok, ktoré musia byť splnené kumulatívne (súčasne) ak :

a) sa súd prvého stupňa s návrhom obvineného na vykonanie, resp. doplnenie dokazovania nezaoberal v priebehu konania takým spôsobom, že primerane neodôvodní (zápisnične) odmietnutie takéhoto návrhu

a

b) nezaoberal sa ním ani v odôvodnení svojho rozhodnutia vo veci samej, zatiaľ čo

c) dôvod, pre ktorý bol príslušný návrh obvineného odmietnutý, nebol primerane vysvetlený ani v opravnom konaní pred odvolacím súdom a napokon

d) musí ísť o svojvoľné alebo nepreskúmateľné nevykonanie dôkazu, ktorý je dôležitého, významného či rozhodného charakteru.

Ak ide o časť vyššie uvedenej dovolacej argumentácie, v rámci ktorej obvinený poukazuje na dôležitosť ním navrhovaného dôkazu z hľadiska náležitého zistenia skutkového stavu, tak táto je zjavne skutkovej povahy. Je vecou súdov nižšieho stupňa, ktoré dôkazy a v akej kvantite považujú za dostatočné na preukázanie skutkového stavu. V prípade samotného vysporiadania sa s návrhom obhajoby na doplnenie dokazovania je preto nevyhnutné podotknúť, že dovolací súd nemôže prehodnocovať súdom nižšieho stupňa uvedené materiálne dôvody takéhoto postupu, tzn. skúmať, či súd správne odmietol vykonať určitý dôkaz napr. z dôvodu jeho nadbytočnosti vzhľadom na už vykonané dôkazy. To predstavuje už opäť skutkovú rovinu.

Zo strany odvolacieho súdu, ale ide o otázku právnú, kedy by zistené pochybenie mohlo potenciálne zakladať dovolací dôvod uvedený v § 371 <. ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (primerane pozri 1TdoV/6/2017).

Povedané inými slovami, pre dovolací súd je z pohľadu skúmania dodržania práva na obhajobu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku podstatným zistenie, či sa súd prvého stupňa alebo odvolací súd návrhom na doplnenie dokazovania zaoberali (t. j. či ho zaregistrovali) a súčasne uviedli aspoň stručné dôvody, na podklade ktorých sa takémuto návrhu rozhodli nevyhovieť.

Povinnosťou súdu prvého stupňa i odvolacieho súdu preto je rešpektovať ústavne garantované právo obvineného na obhajobu, z ktorého vyplýva požiadavka, aby sa konajúce súdy vysporiadali s námietkami odvolateľa, ktorými toto svoje právo realizuje (pre odvolací súd je táto povinnosť zvýraznená prostredníctvom článku 2 ods.1 dodatkového protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd). Túto povinnosť konajúce súdy porušujú, ak ignorujú námietky odvolateľa voči dôkazom, na ktoré je v odsudzujúcom rozhodnutí poukazované ako na kľúčové pre tvrdené skutkové závery.

Ak súd prvého stupňa nereaguje na námietky odvolateľa, ktoré majú pre rozhodnutie podstatný význam, je úlohou súdu odvolacieho, aby toto pochybenie odstránil, resp. na existujúci stav patrične reagoval.

Postup odvolacieho súdu, ktorý svojvoľne odmietne reagovať na námietky obvineného realizujúceho právo na prístup k súdu druhého stupňa, nezodpovedá systému prieskumu rozhodnutia súdu nižšieho stupňa súdom vyššieho stupňa, a preto ani nemôže naplňať ústavne garantované základné právo obvineného na súdnu ochranu a z nej vyplývajúce právo na spravodlivý proces.

Uvedený stav potom v konaní generuje existenciu tzv. opomenutého dôkazu, resp. opomenutých dôkazov.

Podľa doktríny opomenutých dôkazov je opomenutým predovšetkým taký dôkaz, ktorého vykonanie má pre posúdenie otázky viny zásadný význam, avšak vo veci rozhodujúci súd jeho vykonanie bez adekvátneho odôvodnenia odmietne, prípadne jeho vykonanie úplne opomenie bez akéhokoľvek odôvodnenia, čím v konečnom dôsledku dochádza k tomu, že vo vlastných rozhodovacích dôvodoch o ňom vo vzťahu k jeho odmietnutiu absentuje akákoľvek zmienka, alebo zmienka je len okrajová a všeobecná, nezodpovedajúca povahe a závažnosti veci.

Pokiaľ však súdy v rámci vysporiadania sa s množstvom dôkazov obhajoby síce opomenuli uviesť, prečo nevykonali navrhované dôkazy, súčasne sa však v ich rozhodnutiach zreteľne a bez dôvodných pochybností uvádza, že sťažovateľ bol jednoznačne usvedčený na základe už vykonaných dôkazov, nemožno uzavrieť, že išlo o dôkazy opomenuté, t. j. o také dôkazné návrhy, ktorých vykonanie by malo

zásadný význam pre posúdenie riešenej otázky.

Na zistenie toho, či sa o opomenutý dôkaz jedná, alebo nie sa v praxi používa tzv. Perna test (Perna proti Taliansku, č. 48898/99, rozsudok veľkého senátu zo 6. mája 2003, doplnený koncepciou v zmysle Rozsudku Veľkého senátu ESĽP vo veci Murtazaliyeva proti Rusku z 18. decembra 2018, č. 36658/05).

Uvedený test pozostáva z posúdenia troch základných kritérií a síce :

- (a) či bola žiadosť o doplnenie dokazovania dostatočne odôvodnená a či sa týkala podstaty obvinenia,
- (b) či bol posúdený význam určitého dôkazu a či v tejto súvislosti boli súdom poskytnuté dostatočné dôvody, prečo dôkaz nebol vykonaný v priebehu súdneho konania a napokon
- (c) či toto rozhodnutie nenarušilo celkovú spravodlivosť konania.

Zároveň je potrebné uviesť, že návrh na doplnenie dokazovania musí byť pritom adekvátne a dostatočne odôvodnený, čo je potrebné posudzovať a hodnotiť s ohľadom na konkrétne okolnosti individuálneho prípadu a nie iba v abstraktných súvislostiach. Individuálne posúdenie veci musí v sebe implikovať aj druhé kritérium, ktorým je posúdenie relevantnosti navrhovaného dôkazu a poskytnutie dostatočného odôvodnenia súdom. Úvaha súdu, ktorý nevyhovел návrhu na vykonanie určitého dôkazu, musí zodpovedať (čo sa týka rozsahu a podrobnosti poskytnutých dôvodov) argumentom, ktoré uviedla obhajoba. V tejto súvislosti možno hovoriť o priamej úmere, t. j. čím silnejšie argumenty uvádza obhajoba, tým presvedčivejšie by mali byť dôvody súdu na odmietnutie jej návrhu na výsluch svedka/svedkov. Je však súčasne vhodné pripomenúť, že nemožno od súdov vyžadovať, aby dávali podrobnú odpoveď na každý prednesený návrh obhajoby, dôvody by však mali byť kvalitou adekvátne. V zmysle tretieho kritéria tzv. Perna testu je nutné skúmať, či v prípade, ak súd odmietne návrh na výsluch svedka, bola dodržaná spravodlivosť súdneho konania ako celku. V tejto súvislosti je vhodné prízvukovať, že sa tak má diať vo vzťahu k priebehu celého konania a nie na základe izolovaného posúdenia jednej konkrétnej skutočnosti alebo udalosti. Práve posúdenie veci v zmysle posledného tretieho kritéria má za následok, že test bude dostatočne flexibilný a nie príliš formalistický (k tomu pozri nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 177/2021 a I. ÚS 292/2020).

V danom prípade obvinení jednak namietali vo vzťahu k znalcovi z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie chirurgia a traumatológia MUDr. Milanovi Baranovi už pred súdom prvého stupňa na hlavnom pojednávaní dňa 11. júna 2019, že bol v minulosti ošetrovujúcim lekárom poškodeného Y. L. a navrhli z uvedeného dôvodu vypracovať kontrolný znalecký posudok.

Napriek uvedenému návrhu však súd prvého stupňa o ňom žiadnym spôsobom nerozhodol (napr. postupom podľa § 272 ods. 3 Trestného poriadku), ale len v zmysle § 274 ods. 1 Trestného poriadku rozhodol, že ďalšie dôkazy sa vykonávať nebudú a vyhlásil dokazovanie za skončené. Postup podľa § 274 ods. 1 Trestného poriadku je pritom možný len v prípade, ak niet ďalších dôkazných návrhov, alebo ak súd rozhodol, že sa ďalšie dôkazy vykonávať nebudú.

Nadôvažok následne potom súd prvého stupňa v odôvodnení rozsudku v podstate len mechanicky sumarizoval obsah znaleckého posudku a skutočnosti zistené výsluchom znalca na hlavnom pojednávaní a síce v tej časti, že „konanie obvineného potvrdil aj vypočutý znalec ... " (str. 4 odsek posledný rozsudku súdu prvého stupňa).

Obvinení zároveň navyše i v dôvodoch odvolania prezentovaných tak vo vlastnej réžii ako i prostredníctvom obhajkyne uvádzali, že znalec MUDr. Baran je podľa nich „predpojatý" a žiadajú „revíziu" znaleckého posudku z dôvodu, že poškodený L. mal byť v minulosti pacientom MUDr. Barana, a preto môže byť zaujatý a závery ním podaného posudku môžu byť neobjektívne. Tieto dôvody odvolania dokonca v odôvodnení (konštatlačnej časti) svojho rozhodnutia uvádza i odvolací súd bez toho, aby sa následne ich relevanciou vôbec zaoberal (!). V argumentačnej časti uznesenia však opäť neexistuje žiaden záznam o tom, ako sa odvolací súd s touto opakovane vznesenou námietkou vysporiadal. Naopak, krajský súd len stroho poukázal na závery znaleckého dokazovania a tam ustálený mechanizmus vzniku poranenia poškodeného L. (str. 5, posledný odsek uznesenia krajského súdu).

Vzhľadom na uvedené (zistené) skutočnosti dospel najvyšší súd k záveru, že obvinenému počas celého súdneho konania nebola poskytnutá žiadna odpoveď, alebo tomu zodpovedajúce vysvetlenie na dve ním prednesené „otázky“, resp. „žiadosti“:

- i) spochybnenie (teda implicitne vyjadrená „otáznosť“) objektivity znalca MUDr. Barana, ktorý vypracoval znalecký posudok vo vzťahu k mechanizmu a charakteru zranenia utrpeneho poškodeným Sopóim ako aj
- ii) prečo bolo súdy oboch stupňov nerozhodli o návrhu obvineného (obvinených) na vykonanie kontrolného znaleckého dokazovania.

Len „lakonický“ odkaz v uznesení odvolacieho súdu na v podstate totožné konštatovanie okresného súdu nemožno podľa najvyššieho súdu považovať za postačujúci pre dodržania práva obvineného na obhajobu a spravodlivý proces ako celku. Prioritne identifikované nedostatočné odôvodnenie rozsudku súdu prvého stupňa nemožno v žiadnom prípade zhojiť prostredníctvom použitia pomerne všeobecnej a abstraktnej frázy v znení, že prvostupňový súd sa v zásade „dôsledne riadil ustanovením § 2 ods. 12 Trestného poriadku“, resp. „v odôvodnení svojho rozhodnutia v súlade s § 168 ods. 1 Trestného poriadku podrobne (!) rozviedol, ktoré skutočnosti mal za preukázané, o ktoré dôkazy svoje skutkové zistenia oprel a akými úvahami sa správal pri hodnotení vykonaných dôkazov, najmä ak si vzájomne odporovali. Rovnako tak z odôvodnenia je zrejmé, ako sa súd vyrovnal s obhajobou obžalovaných ... “. Naostatok najvyšší súd poznamenáva, že poznámka o tom, že by sa touto otázkou krajský súd zaoberal na verejnom zasadnutí, nevyplýva ani zo zápisnice o verejnom zasadnutí pred krajským súdom (viď č. I. 287 a nasl. spisu).

Z vyššie vyjadreného plynie záver, že ani jeden zo skôr vo veci konajúcich a rozhodujúcich súdov nereagoval na námietku obvineného spočívajúcu v údajnej zaujatosti znalca MUDr. Barana odvodenú od obvineným tvrdenej skutočnosti, že v minulosti poškodeného operoval a je jeho pacientom.

To isté možno spoľahlivo konštatovať aj vo vzťahu k návrhu obvineného na vykonanie kontrolného znaleckého dokazovania.

Zo zápisnice o hlavnom pojednávaní na súde prvého stupňa vyplýva, že obvinenému nebolo odmietnutie jeho návrhu na vykonanie dokazovania vysvetlené ani len v stručnosti, resp. v tomu zodpovedajúcom rozsahu. Tiež, čo sa týka obsahu odôvodnenia rozsudku súdu prvého stupňa, nemožno v ňom badať ani len náznak zmienky o tom, že by obvinený vôbec takýto návrh na doplnenie dokazovania v priebehu konania pred súdom prvého stupňa predložil. Krajský súd v uznesení zamietajúcom odvolanie obvineného túto skutočnosť nespomenul, pričom vo vlastnoručne spísaných dôvodoch odvolania obvineného (č. I. 273 a nasl.) je vyslovene (skutočnosť, že je vyjadrená jazykom osoby nedisponujúcej právnickým vzdelaním, je v tomto prípade úplne irelevantná) uvedená námietka, že obvinený, cit.: „žiadal z iného okresu znalca, aby urobili revíziu posudku zranenia“. Krajský súd v tejto súvislosti len poukázal na závery znaleckého dokazovania, ktoré sú súladné s lekáorskými správami o zraneniach poškodeného (str. 5 odsek posledný uznesenia krajského súdu) tak, ako je napokon konštatované vyššie.

Ako najvyšší súd uzatvoril v predchádzajúcich odsekoch, uvedené nemožno považovať za jasné a pre obvineného aj fakticky zrozumiteľné odôvodnenie postupu súdu prvého stupňa.

Najvyšší súd ako súd dovolací opätovne zdôrazňuje, že nie je oprávnený posudzovať (ne) správnosť rozhodnutia súdov nižších inštancií ohľadom ich rozhodnutia o tom, či ten - ktorý dôkazný návrh je potrebné vykonať alebo naopak, ak je predmetom dovolacieho konania dovolanie podané obvineným. Podstatnou je v tejto súvislosti skutočnosť, že obvinenému nebola zo strany súdu poskytnutá prakticky žiadna odpoveď na to, prečo nebolo jeho návrhom, resp. námietkam vyhovené, alebo ako a prečo sa s nimi skôr vo veci konajúcej a rozhodujúcej súdy „vysporiadali“, pričom k tomu tak mohlo dôjsť úplne jednoduchým spôsobom - stručným vysvetlením alebo odôvodnením takéhoto negatívneho postupu súdu priamo samosudcom na hlavnom pojednávaní (o čom v predmetnej zápisnici o hlavnom

pojednávani nie je žiadna zmienka), resp. v odôvodnení odsudzujúceho rozsudku. Obvinenému však tento postoj súdu prvého stupňa nebol sprostredkovaný vôbec, nakoľko zo zápisnice o hlavnom pojednávaní je názor súdu o „nepotrebnosti“ doplnenia dokazovania o návrh prednesený obvineným nezistiteľný, čo primerane platí aj pre uznesenie odvolacieho súdu.

Najvyšší súd naostatok dodáva, že dve vyššie precizované prednesy obvineného možno považovať za skutočne podstatnú a vecne relevantnú časť jeho obhajobnej argumentácie, ktorej zvyšok možno charakterizovať ako faktické a vo svojej podstate jednoduché negovanie časti skutkového deja tak, ako bol inak ustálený skôr vo veci konajúcimi a rozhodujúcimi súdmi.

Najvyšší súd v tejto súvislosti zároveň považuje za potrebné poukázať na explicitné znenie § 168 ods. 1 Trestného poriadku:

§ 168

(1) Ak rozsudok obsahuje odôvodnenie, súd v ňom stručne uvedie, ktoré skutočnosti vzal za dokázané, o ktoré dôkazy svoje skutkové zistenia opiera a akými úvahami sa správal pri hodnotení vykonaných dôkazov, najmä ak si navzájom odporujú. Z odôvodnenia musí byť zrejmé, ako sa súd vyrovnal s obhajobou, prečo nevyhovel návrhom na vykonanie ďalších dôkazov a akými právnymi úvahami sa správal, keď posudzoval dokázané skutočnosti podľa príslušných ustanovení zákona v otázke viny a trestu. Ak rozsudok obsahuje ďalšie výroky, treba odôvodniť aj tieto výroky.

Z vyššie vyjadreného je zrejmé, že okresný súd úplne opomenul svoju zákonom uloženú povinnosť vyplývajúcu zo § 168 ods. 1 veta druhá za čiarkou Trestného poriadku.

Dotknutú procesnú vadu následne „nezhojil“ ani odvolací súd, ktorý túto možnosť mal s poukazom na zásadu, že konanie pred súdom prvého a druhého stupňa tvoria jeden celok (viď napr. I. ÚS 336/2016, III. ÚS 447/2016). Z uznesenia krajského súdu, ktorým krajský súd postupom podľa § 319 Trestného poriadku odmietol odvolanie obvineného totiž rovnako nemožno (a to ani len nepriamo) akokoľvek vydedukovať stanovisko krajského súdu k dotknutému návrhu na doplnenie dokazovania.

Sumárne potom možno prizmou Perna testu v danom prípade uviesť, že:

- (a) žiadosť obvineného (obvinených) o doplnenie dokazovania bola dostatočne odôvodnená, týkala sa podstaty obvinenia,
- (b) význam navrhovaného dôkazu nebol konajúcimi súdmi posúdený a obvinenému (obvineným) neboli poskytnuté dostatočné dôvody, prečo navrhovaný dôkaz nebol vykonaný v priebehu súdneho konania,
- (c) toto rozhodnutie narušilo celkovú spravodlivosť konania, pretože obvinený nebol jednoznačne usvedčený na základe iných už vykonaných dôkazov, pretože práve pre posúdenie zavinenia vo vzťahu k zločinu útoku na verejného činiteľa podľa § 323 ods. 1 písm. a), ods. 2 písm. a) Trestného zákona mal rozhodujúci význam ako dôkaz znalecký posudok MUDr. Barana (charakter ujmy na zdraví), ktorého relevantnosť obvinený napádal.

S poukazom na uvedené závery obidvoch súdov, vnímajúc ich v kontexte celého odôvodnenia nimi vydaných rozhodnutí k názorom obhajoby smerujúcim tak k objektívitě do konania pribratého znalca ako aj ďalšiemu doplneniu dokazovania, považuje najvyšší súd za nepresvedčivé a nedostatočne odôvodnené v tomu zodpovedajúcej miere tak, aby každý pochopil, prečo okresný aj odvolací súd tieto považovali za nadbytočné, resp. týkajúce sa okolností nepodstatnej pre rozhodnutie vo veci. Tu si je treba uvedomiť, že oba súdy sa s oboma identifikovanými okruhmi dovolacích námietok nevysporiadali vôbec a akoby úplne opomenuli ich prednes a existenciu.

S ohľadom na uvedené najvyšší súd konštatuje, že absencia vysporiadania sa s návrhom obvineného na doplnenie dokazovania, resp. s námietkou obvineného ohľadom objektivity do konania pribratého znalca v naznačenom smere vyvolalo pre obvineného I. tak negatívne ovplyvnenie práva na spravodlivý proces

(vo všeobecnosti) a práva na obhajobu (špeciálne), že konštatované predstavuje taký nedostatok súdneho konania, ktorý oprávňuje najvyšší súd vysloviť naplnenie dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku a porušenie zákona v neprospech obvineného.

Riadiac sa vyššie vyjadreným dospel najvyšší súd k záveru, že kvalitatívne vyjadrenie spravodlivosti v posudzovanom prípade obvineného jednoducho nenaplnia skôr podrobne charakterizované požiadavky pre spravodlivo a zákonne vedené trestné konanie.

Najvyšší súd v tejto súvislosti poukazuje tiež na ustálenú rozhodovaciu činnosť Ústavného súdu Slovenskej republiky, v zmysle ktorej bolo už skôr vyslovené, že ak sa súd konajúci a rozhodujúci o opravnom prostriedku nevysporiada s právne relevantnou argumentáciou osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, poruší tak základné právo tejto osoby garantované v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR ako aj jej právo na spravodlivý proces normované v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Prizmou osobitného zreteľa treba vnímať a skúmať najmä to, či obvineným nastolené otázky relevantného charakteru odvolací súd zodpovedal a ak áno, či takáto odpoveď mala dostatočne vyčerpávajúci charakter. Z obsahu predchádzajúcej vety mimo iné implicitne vyplýva, že nestačí, ak príslušný súd na argument obvineného „len“ zareaguje - podstatným je, či sa s ním dostatočne vyrovná (primerane pozri napr. I. ÚS 292/2020, III. ÚS 402/08, III. ÚS 44/2011). Iba vtedy možno v ústavnoprávnej zodpovedne posúdiť spravodlivosť trestného konania ako celku, berúc do úvahy skôr zmienené kritériá. V prípade, že niektorá z uplatnených námietok, ktorá mohla byť relevantná pre samotné rozhodnutie vo veci nebola zo strany skôr vo veci konajúcich a rozhodujúcich súdov náležitým spôsobom zohľadnená a reflektovaná, nemožno hovoriť ani o neprípustne extenzívnom výklade beztak „zúženej“ možnosti ingerencie dovolacieho súdu ohľadom rozsahu a „kvality“ zisteného skutkového stavu v prípade dovolania podaného niektorým zo subjektov uvedených v § 369 ods. 2 Trestného poriadku.

Identifikovaním a súčasným konštatovaním existencie obvineným uplatneného dôvodu dovolania nezostáva najvyššiemu súdu nič iné, než dovolaním napadnuté rozhodnutie zrušiť a umožniť tak súdu nižšieho stupňa vysporiadať sa s predmetnými námietkami, resp. argumentáciou obvineného v „novom“ konaní v rámci im zákonom zverenej právomoci. V tejto súvislosti možno primerane odkázať napríklad na právne úvahy v zmysle skoršej rozhodovacej činnosti dovolacieho súdu, kedy najvyšší súd konštatoval, že porušenie práva obvineného na „dostatočnú jasnosť“ dôvodov, na ktorých je rozhodnutie súdu založené, je zásadným porušením práva na obhajobu v referencii k § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (3Tdo/64/2011). Je tomu tak z dôvodu, že právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia je jedným zo širších aspektov práva na obhajobu nad rámec jeho základu upraveného čl. 50 ods. 3 Ústavy SR. Kvalifikovaný nedostatok náležitého odôvodnenia meritórneho súdneho rozhodnutia vydaného v trestnej veci týkajúci sa podstatných okolností je v dovolacom konaní v dôsledku vyššie vyjadreného uplatniteľný v úplnom súlade s dôvodom dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

S poukazom na uvedené najvyššiemu súdu nezostalo nič iné, ako kasačnou intervenciou pristúpiť k zrušeniu dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu ako aj všetkých ďalších rozhodnutí, ktoré vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením stratili podklad.

Úlohou krajského súdu v konaní nasledujúcom po zrušení dovolaním napadnutého rozsudku najvyšším súdom bude najmä dôslednejšie venovať pozornosť prednesom obvineného a jeho námietkam, resp. návrhom na doplnenie dokazovania. V prípade, ak týmto nevyhoví, musí krajský súd zreteľným a zrozumiteľným spôsobom (aspoň) v písomnom odôvodnení rozsudku vyjadriť svoje úvahy, ktorými sa pri tomto vlastnom myšlienkovom postupe správal tak, že bude možné konštatovať skutočne dôkladné rešpektovanie jeho zákonnej povinnosti upravenej v § 168 ods. 1 Trestného poriadku.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku:

Podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia, správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

Pri posudzovaní oprávnenosti tvrdenia existencie tohto dovolacieho dôvodu, je dovolací súd vždy viazaný konečným skutkovým zistením, ktoré vo veci urobili sudy nižšieho stupňa, a teda dôvodom dovolania nemôžu byť skutkové zistenia, čo vyplýva z dikcie ustanovenia § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Vo vzťahu ku skutkovému stavu zistenému súdmi nižšieho stupňa, vyjadrenému v tzv. skutkovej vete výroku, môže obvinený v dovolaní uplatňovať iba námietky právneho charakteru, nikdy nie námietky skutkové. Za skutkové námietky sa pritom považujú námietky, ktoré smerujú proti skutkovým zisteniam súdov, proti rozsahu vykonaného dokazovania, prípadne i hodnoteniu vykonaných dôkazov súdmi nižšej inštancie. Dovolací súd nemôže posudzovať správnosť a úplnosť skutkových zistení aj preto, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy bez toho, aby ich mohol v konaní o dovolaní sám vykonávať. Ťažisko dokazovania je totiž v konaní na súde prvého stupňa a jeho skutkové závery môže dopĺňať, resp. korigovať iba odvolací súd v rámci odvolacieho konania. Dovolací súd nie je odvolacou inštanciou zameranou na preskúmavanie rozhodnutí súdu druhého stupňa.

Nesprávnym právnym posúdením zisteného skutku sa rozumie, že skutok bol v napadnutom rozhodnutí kvalifikovaný ako trestný čin, napriek tomu, že nešlo o žiadny trestný čin, alebo že ustálený skutok vykazuje znaky iného trestného činu, alebo že obvinený bol uznaný za vinného z prísnejšieho trestného činu, než ktorého sa ustáleným skutkom dopustil. Podstatou správneho posúdenia skutku je aplikácia hmotného práva, teda že skutok zistený v napadnutom rozhodnutí súdu bol subsumovaný - podradený pod správnu skutkovú podstatu trestného činu upravenú v Trestnom zákone, pričom len opačný prípad (nesprávna subsumpcia) odôvodňuje naplnenie tohto dôvodu.

Nesprávnym použitím iného hmotnoprávneho ustanovenia sa rozumie nedostatočné posúdenie okolností vylučujúcich protiprávnosť (§ 24 - krajná núdza, § 25 - nutná obrana, § 26 - oprávnené použitie zbrane, § 27 - dovolené riziko, § 28 - výkon práva a povinnosti, § 29 - súhlas poškodeného, § 30 - plnenie úlohy agenta), prípadne zániku trestnosti činu (najmä § 87 Trestného zákona - premlčanie trestného stíhania), resp. chybné rozhodnutia súdu pri uložení úhrnného trestu a spoločného trestu § 41 Trestného zákona), súhrnného trestu (§ 42 Trestného zákona), chybná aplikácia ustanovenia § 47 Trestného zákona a pod.

Čo sa týka zmieňovaného dôvodu dovolania, možno námietky obvineného zhrnúť tak, že tieto sú v podstate formulované pomerne kusým spôsobom - obvinený v zásade uvádza, že v predmetnej veci nebola správne kvalifikovaná skutková podstata trestného činu a rozhodnutie je v dôsledku uvedeného založené na nesprávnom posúdení zisteného skutku, zatiaľ čo súčasne sa cíti ako poškodený.

Okrem vyššie uvedeného obvinený argumentoval v súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku aj tým, že vykonal rozbor dôkazného stavu, podrobne hodnotil vykonané dôkazy a vyslovil vlastné právne hodnotenia a závery - samozrejme iné ako sudy nižších stupňov

Najvyšší súd pripomína, že v prípade podania dovolania obvineným nie je odvolacím súdom a má doslova zakázané opätovne skúmať a meniť správnosť a úplnosť zisteného skutku a v rámci toho prehodnocovať vykonané dôkazy a vyslovovať iné skutkové závery ako súd prvej a súd druhej inštancie - vid' veta za bodkočiarkou v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Preto v tejto súvislosti nemohol najvyšší súd vyhodnotiť dovolacie námietky obvineného viažuce sa s k príslušnému dovolaciemu dôvodu inak ako nedôvodné.

Odhliadnuc od skôr vyjadreného, obvinený údajne nesprávne právne posúdenie zisteného skutku odvíjal aj od skôr namietaného odmietnutia dôkazných návrhov, resp. nevysporiadania sa s jeho obhajobou.

K tomu najvyšší súd uvádza, že kumuláciu jednej a tej istej skutočnosti na odôvodnenie dvoch, resp. viacerých dovolacích dôvodov nemožno akceptovať. Inak povedané, ak obvinený z hľadiska právnej kvalifikácie označí určitý procesný postup OČTK alebo súdu ako chybný a podradí ho pod určitý dovolací dôvod nie je z právneho hľadiska ďalej možné, aby sa s odkazom na predchádzajúci už skôr namietaný procesný postup automaticky domáhal zároveň aj existencie iného dovolacieho dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 Trestného poriadku. Tento princíp špeciality, teda prednosti konkrétneho zákonného ustanovenia platí aj v dovolacom konaní. Ak by totiž dovolací súd takto formulovanú argumentáciu obvineného prijal, nastal by tak právne neudržateľný a účel dovolacieho konania popierajúci právny stav, ktorý by bol v jednoznačnom rozpore aj procesnými oprávneniami toho - ktorého dovolateľa tak, ako sú tieto koncipované v § 371 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku. Na ilustráciu možno uviesť hypotetický príklad, keď by potom rozhodnutie súdu v nezákonnom zložení [dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku] zároveň odôvodňovalo i dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku a podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku.

Obsah predchádzajúceho odseku však nemení nič na tom, že s poukazom na absenciu skutočne kvalifikovaných právnych námietok vo vzťahu k eventuálnemu naplneniu dôvodu dovolania podľa § 371 písm. i) Trestného poriadku najvyšší súd nemohol v tejto súvislosti dospieť k inému záveru než k tomu, že dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku v trestnej veci obvineného naplnený nebol.

+ + +

Podľa § 380 ods. 2 Trestného poriadku ak sa na obvinenom vykonáva trest odňatia slobody, uložený mu pôvodným rozsudkom a dovolací súd na dovolanie výrok o tomto treste zruší, rozhodne súčasne o väzbe.

Nakoľko obvinený Y. I. v súčasnosti vykonáva trest odňatia slobody, ktorý mu bol uložený rozsudkom Okresného súdu Lučenec sp. zn. 2T/157/2018 z 11. júna 2018 v spojení s uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 4To/113/2019 zo 14. novembra 2029 a dovolací súd v konaní o dovolaní rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil, podľa § 380 ods. 2 Trestného poriadku bolo potrebné rozhodnúť súčasne o väzbe.

Podľa § 71 ods. 1 Trestného poriadku obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy, ak doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený a z jeho konania alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že

c) bude pokračovať v trestnej činnosti, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval alebo ktorým hrozil.

Dôvod pokračovacej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je daný vtedy, ak z konania obvineného alebo z ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že: „bude pokračovať v trestnej činnosti, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval alebo ktorým hrozil“.

Materiálny význam dotknutého dôvodu väzby je treba vnímať tak, že jeho účelom je chrániť spoločnosť pred tým, aby obvinený:

- pokračoval v trestnej činnosti (pokračovaním v trestnej činnosti sa rozumie nielen opakovanie toho istého trestného činu, ale aj spáchanie trestného činu tej istej povahy - násilnej, majetkovej...), alebo
- dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo
- vykoná trestný čin, ktorý pripravoval, alebo
- vykoná trestný čin, ktorým hrozil,

a tak zabrániť škodlivým dôsledkom, ktoré by mohli uskutočnením zámeru obvineného nastať.

Na tomto mieste najvyšší súd pripomína, že pri rozhodovaní o väzbe postačuje reálna hrozba, že obvinený bude konať tak, ako to predpokladá príslušný dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) až c) Trestného poriadku, ak nebude vzatý do väzby, pričom zákon nevyžaduje absolútnu istotu o jeho naplnení, a to z dôvodu, že pri rozhodovaní o väzbe súd môže mieru rizika úteku alebo páchania trestnej činnosti len odhadovať a nie je nevyhnutne potrebné, aby zo strany obvineného už k takýmto konaniam alebo pokusom o také konanie vôbec došlo (vyjmúc postup podľa § 71 ods. 3 Trestného poriadku pri tzv. opakovanej väzbe obvineného). Akceptácia opačného názoru by totiž úplne zbavila väzbu jej preventívneho a zabezpečovacieho charakteru, pričom každé rozhodovanie o väzbe sa odohráva v rovine pravdepodobnosti (teda v žiadnom prípade istoty, ako to nesprávne, aj keď nepriamo uvádza sudca pre prípravné konanie) ohľadne dôsledkov, ktoré môžu nastať, ak obvinený nebude držaný vo väzbe (obdobne I. ÚS 162/2016).

Najvyšší súd považuje za potrebné uviesť, že zo spisového materiálu bolo zistené, že obvinený sa na procesné úkony súdov prvého i druhého stupňa dostavoval, bolo mu možné riadne doručovať príslušné rozhodnutia, má stále bydlisko. Celé konanie pred súdmi prvého i druhého stupňa bolo riadne s obvineným vykonané pri jeho pobyte na slobode. I keď bol v minulosti opakovane súdne trestaný, nebolo zistené, že by sa po poslednom odsúdení dopúšťal trestnej činnosti. Dovolací súd preto nevzhladol žiaden dôvod, uvedený v § 71 ods.1 Trestného poriadku, pre ktorý bolo nevyhnutné vziať obvineného do väzby. Preto bolo rozhodnuté tak, že obvinený sa do väzby neberie.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasom 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok nie je prípustný.